

SOSTEn kehysriihitavoitteet 2022

Suomen hallitus valmistelee tulevien vuosien julkista taloutta erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan vaikuttaa myös Suomeen usealla eri tavalla. Ukrainalaisten humanitaarinen hätä, sodan synnyttämä pakolaisuus sekä tilanteen aiheuttamat epävarmuudet pakottavat yhteiskuntapolitiisiin priorisointeihin.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry haluaa muistuttaa, että sisäisen turvallisuuden keskeisin kulmakivi on yhteiskunnallinen eheys, joka rakentuu tasa-arvoisuudesta, kokemuksesta, että olemme kaikki samassa veneessä. Oikein kohdennetut hyvinvointi-investoinnit vähentävä julkisen talouden kustannuksia. Ennaltaehkäisemällä sairauksia ja syrjäytymistä lisäämme ihmisten työ- ja toimintakykyä ja vahvistamme työllisyyttä. Yksi syrjäytynyt maksaa julkiselle taloudelle jopa miljoona euroa. Itsenäisen Suomen puolustamisen rinnalla on jatkettava taistelua sosiaalista eriarvoisuutta ja ilmastokriisiä vastaan.

Elinkustannusten kallistuminen vaikuttaa kaikkien elämään. Keskituloiset voivat joutua miettimään, mihin hintojen kallistumisen vuoksi on varaa, mutta pienituloiset tilanne ajaa aidosti ahtaalle. Heillä menot ovat jo supistettu minimiin. On tärkeää auttaa ihmisiä, joiden köyhyys tästä syystä syvenee ja pienituloisia, jotka perushyödykkeiden kallistumisen vuoksi uhkaavat pudota köyhyysrajan alle.

Kansalaisten kriisinsietokyvystä huolehtiminen on aivan keskeistä vakaan ja vauraan tulevaisuutemme turvaamiseksi. Kriisivalmiuskykyinen ja laaja sote-järjestökenttä auttaa yhteiskuntaamme selviytymään vaikeista ja ennakoimattomissa tilanteista myös tulevaisuudessa.

SOSTEn keskeiset viestit ovat:

- **Elämän kallistumista kompensoitava sosiaaliturvaetuksissa** | Kohoavien elinkustannusten aiheuttaman hädän lievittämiseksi sosiaaliturvaetuuksiin on tehtävä ylimääräinen indeksitarkistus heinäkuun alusta. Elinkustannusten kasvaneet kulut pitää huomioida Kelan perustoimeentulotuksessa sekä kuntien harkinnanvaraisessa toimeentulotuksessa.
- **Vahva kansalaisyhteiskunta tukee ja ylläpitää kansalaisten jaksamista** | Kehysriihessä tulee toimeenpanna parlamentaarisen työryhmän esitykset järjestöjen rahoituksesta. Selvitykset avustuskeskuksesta ja omavarainhankinnan helpottamisesta on käynnistettävä viipymättä.
- **Ilmastopolitiikan on oltava sosiaalisesti oikeudenmukaista** | Ilmastopolitiikan ja sosiaalipolitiikan yhteys on huomioitava nykyistä paremmin päätöksenteossa. Laaja ilmastopolitiikan sosiaalisten vaikutusten arviointi on otettava osaksi ilmastovuosikertomusta.

Energian ja ruoan kallistuminen uhkaa pudottaa ihmisiä köyhyteen – tarvitaan ylimääräinen indeksikorotus sosiaaliturvaan

Asumiseen ja ruokaan menee yli puolet niiden ihmisten menoista, jotka kuuluvat pienituloisimpaan viidennekseen. Näiden lisäksi liikkumiseen kuluu yli 10 prosenttia menoista. Myös liikkuminen on kallistunut merkittävästi, ja todennäköisesti nousu myös jatkuu.

Perushyödykkeiden kallistuminen voi heiluttaa monenlaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten taloutta. Asumisen ja ruoan kallistuminen osuu erityisen raskaasti pienituloisiin lapsiperheisiin, joilla on ollut vaikeuksia tulla toimeen jo kahden pandemiavuoden aikana. Koronapandemia on entisestään

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

vaikeuttanut palvelualoilla, kuten ravintola- ja matkailualalla, työskentelevien tilannetta. Palvelualoilla vaikeudet koskevat etenkin nuoria.

Eläkkeellä on 1,6 miljoona suomalaista, ja heistä puolet saa eläkettä alle 1 500 euroa kuukaudessa. Heistä voivat energian hinnan korotusten vuoksi joutua pulaan esimerkiksi he, jotka asuvat sähkö- tai öljylämmitteisissä taloissa ja julkisen liikenteen ulottumattomissa ja he, joilla ei ole säästöjä tai muita puskureita. Nyt on tärkeää kohdentaa tukea niille, joiden arjesta selviytymistä hinnankorotukset erityisesti uhkaavat.

Kun elinkustannukset nousevat nopeasti ja paljon, tulisi myös etuusjärjestelmän reagoida nopeasti. Se tarkoittaa, että asumistuessa ja erityisesti toimeentulotuessa hyväksyttävien laskujen, esimerkiksi sähkölaskujen, normeja tulisi nostaa tai käyttää joustavasti tapauskohtaista harkintaa suurissa laskuissa. Kela onkin lisännyt harkintaa tällaisissa tilanteissa perustoimeentulotuessa.

Indeksien mukaiset korotukset etuuksiin tehdään vuosittain vuoden alussa. Seuraavan vuoden alusta tulevat korotukset eivät auta pienituloisia tässä ja nyt. Sosiaaliturvaetuuksiin tarvitaan nyt nopeammalla aikataululla ylimääräinen indeksitarkistus.

Perusturvan jälkeenjääneisyys näkyy akuutissa kriisissä. Perusturvaetuudet ovat jo pitkään jääneet jälkeen yleisestä kustannuskehityksestä. Perusturvan riittävyden arviointiraportin mukaan työttömän, kotihoidon tuen saajan ja vähimmäismääräisten sairaus- ja vanhempainpäivärahan saajan tulotasot eivät kata kohtuullista minimikulutusta. Nyt tuon kohtuullisen minimikulutuksen hinta on noussut.

- Sosiaaliturvaetuuksiin on tehtävä ylimääräinen indeksitarkistus heinäkuun alusta.
- Kasvaneet energian, mukaan lukien sähkön, hinnannousun kulut pitää huomioida Kelan perustoimeentulotuessa sekä kuntien harkinnanvaraisessa toimeentulotuessa. Kunnille on annettava yhdenmukaiset ohjeet siitä, miten menot huomioidaan, jotta ihmiset olisivat yhdenvertaisessa asemassa eri puolilla Suomea.
- Kasvaneet kulut on huomioitava myös asumistuen normeissa.

Kokonaisturvallisuus edellyttää kansalaisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamista

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminta tukee ihmisten sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä, jotka puolestaan vahvistavat epävarmuuden ja kriisien sietokykyä. Tätä resilienssiä tarvitsemme koronakriisistä selviytymiseen, Venäjän sotatoimien aiheuttaman psyykkisen kuormituksen lieventämiseen, sekä valmistautuessamme uusiin uhkiin.

Vuosi 2023 ja sitä seuraavat vuodet tulevat todennäköisesti entistä enemmän lisäämään tarvetta sosiaali- ja terveysjärjestöjen auttamistoiminnalle. Jokaisen rekisteröidyn yhdistyksen on pystyttävä tukemaan omia jäseniään ja toiminnan piirissä olevia ihmisiä näinä vaikeina aikoina. Järjestöjen mahdollisuutta päättää oman toimintansa suuntaamisesta on vahvistettava.

- Turvataan Veikkauksen edunsaajien rahoitustaso parlamentaarisen työryhmän esityksen mukaan.
- Käynnistetään ohjelma järjestöjen avustusbyrokratian vähentämiseksi.
- Käynnistetään selvitys avustuskeskuksen perustamisesta sekä toteutetaan pikaisesti toimenpiteet järjestöjen toiminnallisten tuottojen lisäämisen mahdollistamiseksi.

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

Ilmastopolitiikka tarvitsee sosiaalisten vaikutusten arviointia

Viimeaikainen keskustelu polttoaineen ja energian hinnasta sekä IPCC:n raportin tiedot ilmastonmuutoksen hyvinvointivaikutuksista osoittavat, että ilmastopolitiikan ja sosiaalipolitiikan yhteys pitää huomioida nykyistä paremmin päätöksenteossa. Reaktiivisuuden ja pistemäisten toimien sijaan tarvitaan pitkäjänteinen suunnitelma siitä, miten hiilineutraali siirtymä toteutetaan sosiaalisesti kestävästi. On tärkeää, että vielä tällä hallituskaudella luodaan työkalut sosiaalisesti kestävästä ilmastopolitiikan seurannalle ja toteuttamiselle.

- Laaja ilmastopolitiikan sosiaalisten vaikutusten arviointi on otettava osaksi ilmastovuosikertomusta.
- Ministeriö- ja sektorirajat ylittävää ilmastopoliittista valmistelutyötä on vahvistettava.

Lisätietoja:

pääekonomisti **Anni Marttinen**, +358 40 765 8584, anni.marttinen@soste.fi
yhteiskuntasuhdepäällikkö **Ulla Kiuru**, +358 40 744 0888, ulla.kiuru@soste.fi

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi